Lietas Nr. A420241214
Lietas arhīva Nr. SKA-0694-15

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2015.gada 27.oktobrī

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese V.Krūmiņa
tiesnese I.Skultāne
tiesnese L.Slica

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta direktora 2013.gada 28.decembra lēmuma Nr.11-1/DIKS-13-688-ap atzīšanu par prettiesisku un pienākuma uzlikšanu /pers. A/ kā izglītojamam ar speciālām vajadzībām nodrošināt atbilstošu atbalsta pasākumu pieejamību Rīgas Valsts vācu ģimnāzijā, sakarā ar /pers. A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 22.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers. A/ likumiskie pārstāvji /pers. D/ un /pers. E/ (*/pers. E/*) vairākkārt vērsušies Rīgas Valsts vācu ģimnāzijā ar prasījumu izstrādāt pieteicējam individuālu apmācības plānu ar atbalsta pasākumiem disleksijas un disgrāfijas dēļ.

Rīgas Valsts vācu ģimnāzijas direktore, uzskatot, ka nepieciešams iesniegt aktualizētu un izglītības posmam atbilstīgu Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumu, atteikusi izstrādāt pieteicējam individuālu apmācības plānu.

[2] Ar Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta 2013.gada 28.decembra lēmumu Nr.11-1/DIKS-13-688-ap nolemts atzīt Rīgas Valsts vācu ģimnāzijas direktores rīcību par tiesisku. Lēmumā norādīts, ka pieteicēja tiesības saņemt savām speciālajām vajadzībām nepieciešamo atbalstu – individuālu izglītības programmas apguves apmācības plānu – iestājas tikai tajā gadījumā, ja ir izpildītas Ministru kabineta 2012.gada 16.oktobra noteikumos Nr.709 „Noteikumi par pedagoģiski medicīniskajām komisijām" (turpmāk – Noteikumi Nr.709) noteiktās prasības – Valsts pedagoģiski medicīniskā komisija ir izvērtējusi izglītojamā veselības stāvokli, spējas un attīstības līmeni un sniegusi atzinumu par izglītojamajam atbilstošāko izglītības programmu.

[3] Pieteicējs iesniedza tiesā pieteikumu par minētā lēmuma atzīšanu par prettiesisku un pienākuma uzlikšanu nodrošināt atbilstošu atbalsta pasākumu pieejamību Rīgas Valsts vācu ģimnāzijā.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2014.gada 10.jūnija spriedumu pieteikumu noraidīja.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar pieteicēja apelācijas sūdzību, arī apgabaltiesa ar 2015.gada 22.janvāra spriedumu pieteikumu noraidīja. Tiesas spriedums, ņemot vērā pievienošanos rajona tiesas motīviem, pamatots ar šādiem argumentiem.

[5.1] Rīgas Valsts vācu ģimnāzija nespēj izpildīt pieteicēja prasījumu par atbilstošu atbalsta pasākumu pieejamību, jo izglītības iestādei nav skaidrs pieteicējam sniedzamo atbalsta pasākumu veids un apjoms. Tāpēc izglītības iestāde ir uzstājusi uz Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinuma par atbalsta pasākumu nepieciešamību pieteicējam un atzinuma par izglītojamajam atbilstošāko izglītības programmu saņemšanu. Šāds izglītības iestādes prasījums ir pamatots, ko apstiprina arī par atbalsta sistēmas darbības koordinēšanu atbildīgā iestāde.

[5.2] Atbalsta pasākumu pieejamība tika noteikta ar likuma „Grozījumi Vispārējās izglītības likumā" (*grozījumi stājušies spēkā 2011.gada 3.augustā*) 13.punktu, izsakot Vispārējās izglītības likuma 53.pantu šobrīd spēkā esošajā redakcijā. Tāpat likuma 4.pants papildināts ar 6.punktu, paredzot Ministru kabinetam kompetenci noteikt kritērijus, pēc kuriem izvērtē un iesaka izglītojamā speciālajām vajadzībām atbilstošu izglītības programmu. Tā rezultātā uz šīs tiesību normas pamata tika izdoti Noteikumi Nr.709. Laikā, kad tika izsniegti abi (2005.gada 15.novembra un 2006.gada 17.februāra) Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumi par pieteicēja veselības stāvokli, spējām un attīstības līmeni, nevienai no komisijām nebija kompetences ieteikt atbalsta pasākumus. Tādējādi pieteicējam izsniegtie atzinumi nav attiecināmi uz strīdus situāciju, pašreizējos tiesiskajos apstākļos ir nepieciešams saņemt jaunu Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumu.

[5.3] Nav pamata piekrist pieteicējam, ka iestāde būtu aizskārusi pieteicēja tiesības uz izglītību bez diskriminācijas.

[5.4] Nosakot bērna veselības stāvokli, spējas un attīstības līmeni, tiek ņemts vērā izglītojamā aktuālais faktiskais stāvoklis. Disleksijas gadījumā ar

atbilstošiem atbalsta pasākumiem ir iespējams mazināt šo traucējumu. Ir iespējama pozitīva dinamika šāda bērna attīstībā un iespējama traucējumu mazināšanās, līdz ar to objektīvi nepieciešamus atbalsta pasākumus var noteikt tikai, pamatojoties uz aktuālu bērna stāvokļa novērtējumu.

[5.5] Noraidāms arguments, ka komisija tāpat nespēs noteikt atbilstošāko individuālo apmācību plānu un tiks izsniegts analogs atzinums iepriekš saņemtajam. Kā redzams no Noteikumu Nr.709 2.pielikuma, ar kuru apstiprināta Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinuma veidlapa, komisija atzinumā norāda ne tikai izglītojamā veselības stāvoklim, spēju un attīstības līmenim piemērotāko izglītības programmu, bet arī sniedz ieteikumus izglītojamā speciālo vajadzību nodrošināšanai.

[5.6] Noraidāms ir viedoklis, ka atzinumam attiecībā uz valodas traucējumiem – disleksiju un disgrāfiju – nav termiņa. Atbalsta pasākumu mērķis ir nodrošināt atbilstošu palīdzību mācību procesā. Tādēļ izglītojamā apguves plānā izvirzīto mērķu un uzdevumu sasniegšana ir panākama, tikai izvērtējot attīstības līmeni, traucējumus un to ietekmi uz izglītojamā spējām tajā vecumposmā un izglītības pakāpē, kurā attiecīgais izglītojamais atrodas. Izglītojamā kvalitatīvai apmācībai ir jāņem vērā paša izglītojamā attīstības dinamika un prasības, kādas izvirzāmas attiecīgajā izglītības līmenī.

[5.7] Tā kā pats pieteicējs nav ievērojis tiesību normās noteikto priekšnoteikumu – nav saņēmis Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumu –, nav pamata apmierināt pieteikumu.

[6] Pieteicējs par apgabaltiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, norādot turpmāk minētos argumentus.

[6.1] Tiesa nav vērtējusi pieteicēja tiesības saņemt savām spējām atbilstošu izglītību kopsakarā ar Latvijas Republikas Satversmē (turpmāk – Satversme) un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos nostiprinātajām tiesībām uz izglītību.

[6.2] Nepareizi interpretējot Vispārējās izglītības likuma 10.panta otro daļu, 51.panta pirmo daļu un 53.pantu, tiesa nepareizi noteica Rīgas Valsts vācu ģimnāzijas kompetences apjomu. Rīgas Valsts vācu ģimnāzija spēj izpildīt pieteicēja prasījumu par atbilstošu atbalsta pasākumu pieejamību arī bez Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas ieteikumiem. To apstiprina arī grozījumi Vispārējās izglītības likuma 53.pantā. Rīgas Valsts vācu ģimnāzijas pieprasījums iesniegt Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumu ir patvaļīgs un nav pamatots ar likumu.

[6.3] Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas kompetencē neietilpst sniegt atzinumu izglītojamajam ar valodas traucējumiem, kas izglītību apgūst vidējā izglītības pakāpē (Noteikumu Nr.709 2.punkts, 4.1.3., 4.1.4. un 4.6.apakšpunkts un 1.pielikums). Lūdzot Valsts pedagoģiski medicīniskajai komisijai sniegt atzinumu par tās kompetenci un uzskatot šo atzinumu par pierādījumu lietā, tiesa pārkāpa tiesiskuma principu.

[6.4] Pieteicējs līdzīgu atzinumu jau bija iesniedzis izglītības iestādē agrāk. Tiesa nav sniegusi juridisko vērtējumu apstāklim, vai Rīgas Valsts vācu ģimnāzijas rīcība, pieprasot iesniegt jaunu atzinumu, atbilst tiesību normām. Pirmkārt, iepriekšējais atzinums nebija terminēts, otrkārt, disleksija un disgrāfija ir nepārejoša. Tāpat tiesa nav sniegusi juridisko vērtējumu faktam, ka pieteicējam, apgūstot pamatizglītību pēc vispārizglītojošās programmas, tika izstrādāts individuālais apmācību plāns un pieteicējs saņēma atbilstošus atbalsta pasākumus mācību procesā, līdz ar to pieteicējam atbilstoši tiesiskās paļāvības principam bija tiesības paļauties, ka viņš turpinās saņemt atbalsta pasākumus arī turpmāk.

[6.5] Tiesa nav vērtējusi pieteicēja iesniegtos pierādījumus, kas pierāda faktu, ka pieteicējam diagnosticēta disleksija un disgrāfija un ka tā ir nepārejoša.

[7] Rīgas Valsts vācu ģimnāzija un Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments iesniedzis paskaidrojumu par kasācijas sūdzību, uzskatot kasācijas sūdzību par nepamatotu.

Motīvu daļa

[8] Augstākā tiesa atzīst, ka apgabaltiesa ir vispusīgi pārbaudījusi Rīgas Valsts vācu ģimnāzijas pieprasījuma iesniegt Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumu pamatotību.

Pirmkārt, apgabaltiesa ir pamatoti secinājusi, ka atzinuma saņemšana nav pašmērķis, bet ir vērsta tieši uz izglītojamā spējām, attīstības līmenim un veselības stāvoklim iespējami piemērotāku un efektīvāku apmācību.

Otrkārt, apgabaltiesa ir izvērtējusi Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinuma nepieciešamību Rīgas Valsts vācu ģimnāzijai. Proti, atbilstoši Vispārējās izglītības likuma 53.panta otrajai daļai atbilstošu atbalsta pasākumu pieejamību izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām, kuri integrēti vispārējās izglītības iestādē, nodrošina izglītības iestāde. Izglītības iestāde katram integrētam izglītojamajam ar speciālām vajadzībām izstrādā individuālu izglītības programmas apguves plānu. Rīgas Valsts vācu ģimnāzija nespēj izpildīt pieteicēja prasījumu par atbilstošu atbalsta pasākumu pieejamību, jo izglītības iestādei nav skaidrs pieteicējam sniedzamo atbalsta pasākumu veids un apjoms, tieši tādēļ pieprasīts atzinums. Augstākā tiesa piekrīt apgabaltiesas secinājumam, ka personas speciālo vajadzību diagnostika ir nepieciešama, lai izglītības iestāde varētu izstrādāt individuālo izglītības plānu.

Treškārt, apgabaltiesa ir izvērtējusi argumentu par to, ka pieteicējs Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumus ir saņēmis iepriekš – 2005. un 2006.gadā, kad mācījies 3.klasē –, tomēr atzinusi, ka šie atzinumi ir nederīgi, jo to izdošanas laikā spēkā esošie normatīvie akti neparedzēja Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas aktīvu rīcību atbalsta pasākumu noteikšanā un tajos nav ņemtas vērā pašreizējās tehnisko līdzekļu iespējas atvieglot pieteicējam mācību vielas apgūšanu. Tāpat Augstākā tiesa piekrīt, ka nav izšķirošas nozīmes tam, ka disleksija ir nepārejoša – atzinums ir nepieciešams, lai noskaidrotu tos atbalsta pasākumus, kuri ir jānodrošina citā izglītības posmā – tieši vidējās izglītības iegūšanā. Nav pamata uzskatam, ka izglītības iestādes prasība būtu nesamērīga un nepamatoti ierobežotu pieteicēja tiesības uz kvalitatīvas izglītības saņemšanu.

Augstākā tiesa nekonstatē tiesību normu pārkāpumus apgabaltiesas veiktajā pieprasījuma iesniegt Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumu pamatotības novērtēšanā. Tāpat nav konstatējami pārkāpumi arī pierādījumu novērtēšanā.

[9] Nav pamatots pieteicēja arguments, ka Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas kompetencē neietilpst sniegt atzinumu izglītojamajam ar

valodas traucējumiem, kas izglītību apgūst vidējā izglītības pakāpē.

Pirmkārt, šāda kompetence Valsts pedagoģiski medicīniskajai komisijai noteikta Noteikumu Nr.709 4.6.apakšpunktā.

Otrkārt, arī Valsts izglītības satura centrs ir apstiprinājis, ka Valsts pedagoģiski medicīniskā komisija ir tiesīga sniegt atzinumu par atbalsta pasākumu nepieciešamību, kurā norāda atbalsta pasākumus, kuri izglītības iestādei jānodrošina izglītojamam vidējā izglītībā, kuram ir diagnosticēta disleksija un disgrāfija.

Augstākā tiesa nekonstatē tiesību normu pārkāpumus Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas kompetences novērtēšanā.

[10] Nav pamatots pieteicēja arguments, ka pieprasījums iesniegt Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumu aizskar pieteicēja tiesības uz izglītību bez diskriminācijas (Satversmes 91. un 112.pants, kā arī Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 1., 3., 5., 13. un 24.pants). Atzinuma pieprasīšana ir tieši vērsta uz to, lai nodrošinātu pieteicējam labvēlīgākus izglītības iegūšanas apstākļus un novērstu nelabvēlīgos šķēršļus, ko rada pieteicēja veselības stāvoklis.

Tāpat nav pamatots pieteicēja uzskats, ka Rīgas Valsts vācu ģimnāzija viņam ir nepamatoti liegusi individuālā plāna izstrādi un tā ieviešanu, iekļaujot mācību plānā personālā datora un citu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju lietojumu apmācību procesā, kā arī papildu skolotāju laiku. Individuālā apmācības plāna izstrādi mācību procesā Rīgas Valsts vācu ģimnāzijā pieteicējam liedza apstāklis, ka pats pieteicējs nav ievērojis tiesību normās noteikto priekšnoteikumu – nav saņēmis Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumu. Ievērojot minēto, apgabaltiesai nebija pamata apmierināt pieteikumu un uzlikt par pienākumu skolai nodrošināt nepieciešamos atbalsta pasākumus. Augstākajai tiesai nerodas šaubas, ka, ja pieteicējs iesniegtu attiecīgo Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinumu, viņam tiktu nodrošināti viņa speciālajām vajadzībām piemēroti izglītības apstākļi.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta ceturto daļu, 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 22.janvāra spriedumu, bet /pers. A/ kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.